

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ

Кваліфікаційна наукова
праця на правах рукопису

Сухомлин Оксана Андріївна

УДК 378.016:004]-047.22]:81/82(043.3)

ДИСЕРТАЦІЯ
ДИДАКТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ
ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
СТУДЕНТІВ ФІЛОЛОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

011 Освітні, педагогічні науки

01 Освіта / Педагогіка

Подається на здобуття наукового ступеня доктора філософії

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей,
результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

О. А. Сухомлин

Науковий керівник: **Малихін Олександр Володимирович**, доктор педагогічних
наук, професор

Київ – 2023

АНОТАЦІЯ

Сухомлин О. А. Дидактичні засади формування цифрової компетентності студентів філологічних спеціальностей. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки. – Інститут педагогіки НАПН України, Київ, 2023.

Актуальність дослідження. Необхідність цілеспрямованого формування й розвитку ключових компетентностей для здобування освіти впродовж життя згідно Рекомендацій Європейського парламенту та Ради ЄС (2018 р.), що розглядається в контексті реформування системи освіти в Україні загалом та вищої гуманітарної освіти зокрема, стає основною причиною для переосмислення підходів до фахової підготовки студентів філологічних спеціальностей. Модернізація й інтенсивне оновлення інформаційних технологій і наявність розмаїття інформаційних потоків унеможливорює діяльність сучасного філолога без належного рівня сформованості цифрової компетентності, що зумовлює необхідність упевненого володіння навичками використання цифрових технологій для навчання та подальшої професійної діяльності. На сьогодні сучасний фахівець у галузі філології має широке функційне поле діяльності, і як наслідок, різноманітні професійно-орієнтовані завдання в сфері гуманітаристики. Якісна реалізація цих завдань залежить від рівня підготовки студентів філологічних спеціальностей у закладах вищої освіти, яка ґрунтується на провідних положеннях компетентнісного підходу. Організація освітньої діяльності на засадах компетентнісного підходу передбачає результативну спрямованість освітнього процесу й сприяє ефективному перетворенню студентів філологічних спеціальностей на висококомпетентних фахівців, здатних і готових до творчої перетворювальної діяльності, до створення різнотипного навчального (освітнього) і наукового контенту, до самоаналізу та саморозвитку. Цифровізація всіх сфер діяльності в Україні потребує відповідної модернізації системи освіти загалом та системи вищої освіти зокрема, яка спрямована на підготовку таких фахівців, які

здатні вільно використовувати широкий спектр цифрових технологій задля набуття нових знань, умінь і навичок для навчання впродовж життя, а також для успішного працевлаштування й кар'єрного зростання.

Однією з ключових компетентностей для навчання впродовж життя, яку необхідно сформувати у філолога нового покоління, є цифрова компетентність, котра ґрунтується на логічному мисленні, здатності управляти інформацією в цифровому просторі та використовувати цифрові інструменти в особистому житті та професійній діяльності. У низці Законів України: «Про освіту» (2017 р.), «Про повну загальну середню освіту» (2020 р.), «Про вищу освіту» (2014 р.); в інших нормативно-правових документах, а саме: у розпорядженні Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції розвитку цифрових компетентностей та затвердження плану заходів з її реалізації» (2021 р.); у документах, розроблених Міністерством цифрової трансформації України: «Концептуально-референтна рамка цифрової компетентності педагогічних й науково-педагогічних працівників: проєкт» (2021 р.), «Опис рамки цифрової компетентності для громадян України» (2021 р.), – наголошується на необхідності підвищення якості підготовки здобувачів освіти загалом та здобувачів вищої освіти зокрема, формування в них цифрових навичок, цифрової грамотності та цифрової компетентності на засадах основних положень компетентнісного підходу задля ефективного розвитку всіх сфер політичного, економічного, соціального та культурного життя людства в сучасному глобалізованому суспільстві в контексті його стрімкої цифровізації.

Особливості реалізації провідних положень компетентнісного підходу в освітньому процесі закладів освіти різних рівнів розкрито в наукових працях С. Алексеевої, Н. Арістової, Н. Бібік, М. Бурди, О. Горошкіної, О. Дубасенюк, М. Євтуха, Л. Калініної, В. Кременя, О. Локшиної, В. Лугового, О. Ляшенка, І. Малафіїка, О. Малихіна, Ю. Мальованого, Т. Опалюк, І. Осадченко, О. Савченко, П. Сауха, С. Сисоевої, О. Топузова, В. Чайки.

Проблему формування й розвитку різних компетентностей студентів педагогічних спеціальностей у своїх наукових працях розглядали: С. Алексеева,

Н. Арістова, В. Гриньова, М. Гриньова, Я. Кодлюк, О. Лаврентьєва, О. Малихін, І. Осадченко, С. Сисоєва, О. Топузов, В. Чайка.

Проблему вдосконалення професійної підготовки студентів гуманітарних спеціальностей загалом і філологічних спеціальностей зокрема розглянуто в працях Н. Арістової, Ю. Баранової, Т. Вигранки, Л. Гаврілової, Т. Григоренко, О. Герасимової, І. Гриценко, І. Дорохіної, С. Доценко, Н. Євтушенко, Н. Зарічанської, М. Іконнікової, О. Ішутіної, О. Квітки, А. Киналь, В. Коваль, О. Копусь, О. Малихіна, М. Малоїван, С. Мелікової, М. Моцар, О. Осової, С. Остапенко, А. Певсе, З. Підручної, Р. Попова, І. Пшеничної, І. Сіняговської, Т. Собченко, Г. Удовіченко, С. Шехавцової, М. Шмир.

Окремі аспекти формування цифрової компетентності педагогічних працівників, у тому числі й учителів-філологів, представлено в дослідженнях Н. Бабовал, Н. Бахмат, І. Воротникової, Т. Григоренко, Г. Дегтярьової, О. Жерновникової, Л. Калініної, Л. Карташової, А. Ковтун, М. Кордубан, О. Малихіна, О. Наливайка, Н. Наливайко, Л. Перетяги, І. Пліш, А. Самко, О. Топузова.

За результатами вивчення доробків українських і зарубіжних учених з'ясовано, що проблема формування цифрової компетентності студентів філологічних спеціальностей, як комплексна проблема, не була предметом окремих спеціальних досліджень. Необхідність вивчення й розв'язання зазначеної проблеми, її актуальність зумовлені наявними суперечностями між:

– сучасними вимогами до організації освітнього процесу студентів філологічних спеціальностей, задекларованими на державному рівні, та недостатньою обґрунтованістю концептуальних, дидактичних і методичних основ формування цифрової компетентності здобувачів освіти;

– потребами суспільства в майбутніх фахівцях філологічної галузі з високим рівнем сформованості цифрової компетентності та реальним станом підготовки студентів філологічних спеціальностей;

– дидактичним потенціалом сучасної освіти щодо формування цифрової компетентності студентів філологічних спеціальностей в освітньому середовищі

та відсутністю визначених обґрунтованих дидактичних умов, створення яких сприятиме ефективності реалізації цього процесу.

Отже, актуальність і недостатня розробленість питань теорії і практики вдосконалення професійної підготовки студентів філологічних спеціальностей в закладах вищої освіти України в контексті формування й розвитку їхньої цифрової компетентності, а також необхідність усунення виявлених суперечностей зумовили вибір теми дисертаційної праці «**Дидактичні засади формування цифрової компетентності студентів філологічних спеціальностей**».

Метою дослідження є розроблення й обґрунтування моделі дидактичної функційно-структурної системи формування цифрової компетентності студентів філологічних спеціальностей на основі створення відповідної сукупності дидактичних умов.

Досягнення мети потребувало розв'язання таких **завдань**:

1. На основі вивчення нормативно-правової бази та наукових джерел з педагогіки і психології здійснити психолого-педагогічний аналіз стану розроблення проблеми формування цифрової компетентності студентів філологічних спеціальностей на теоретико-методологічному рівні.

2. Визначити сутність поняття, зміст і структуру цифрової компетентності студентів філологічних спеціальностей.

3. Виявити сукупність дидактичних умов та визначити критерії, показники й рівні сформованості цифрової компетентності студентів філологічних спеціальностей.

4. Теоретично обґрунтувати модель дидактичної функційно-структурної системи формування цифрової компетентності студентів філологічних спеціальностей у закладах вищої освіти.

5. Оцінити результативність дослідно-експериментальної роботи щодо імплементації авторської моделі дидактичної системи в освітній процес закладів вищої освіти.

Об'єкт дослідження: освітній процес студентів філологічних спеціальностей.

Предмет дослідження: модель дидактичної функційно-структурної системи та відповідна сукупність дидактичних умов формування цифрової компетентності студентів філологічних спеціальностей.

Гіпотеза дослідження полягає в *припущенні* про те, що імплементація в освітній процес вищої школи авторської моделі дидактичної функційно-структурної системи на основі створення відповідної сукупності дидактичних умов уможливить підвищення ефективності формування та розвитку цифрової компетентності студентів філологічних спеціальностей в інформаційно-освітньому середовищі закладу вищої освіти на засадах компетентнісного підходу.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що:

– *уперше* розроблено й обґрунтовано модель дидактичної функційно-структурної системи формування цифрової компетентності студентів філологічних спеціальностей, яка містить функційно-структурні конструктивні блоки: організаційно-методологічний, мотиваційно-професійний, когнітивно-інструментальний та рефлексійно-діджитальний; розроблено структуру цифрової компетентності студентів філологічних спеціальностей, котра складається з мотиваційно-професійної, когнітивно-діджитальної, інструментально-діджитальної та рефлексійно-діджитальної конструктивних компонент; визначено сукупність дидактичних умов, створення яких є засадничою основою для розроблення й теоретичного обґрунтування моделі дидактичної функційно-структурної системи формування цифрової компетентності студентів філологічних спеціальностей: створення психолого-дидактичного ІТ-середовища професійної підготовки студентів філологічних спеціальностей на засадах контамінації провідних положень особистісного, діяльнісного та компетентнісного підходів (у якості провідної); активація ціннісно-професійної основи формування інтегральної, загальних і предметних компетентностей майбутніх філологів; інформаційна детермінація змісту професійної філологічної підготовки через застосування інноваційних інтерактивних форм організації, технологій, методів і засобів навчання в процесі фахової підготовки студентів філологічних спеціальностей; забезпечення рефлексії здатності і готовності

використання константно оновлюваних ІК-технологій у професійно-філологічній діяльності (у якості супідрядних);

– *уточнено* зміст і сутність понять «дидактичні умови формування цифрової компетентності студентів філологічних спеціальностей», «цифрова компетентність студентів філологічних спеціальностей», «модель дидактичної функційно-структурної системи формування цифрової компетентності студентів філологічних спеціальностей»; критерії, показники та рівні сформованості цифрової компетентності студентів філологічних спеціальностей; психолого-педагогічні вимоги щодо активації формування і розвитку професійної компетентності філолога на засадах контамінації провідних положень особистісного, діяльнісного та компетентнісного підходів (параметричні вимоги визначаються видами діяльності філолога: орієнтаційної, імітаційної, трансляційної, організаційної, процесуальної й рефлексійної, і компонентами особистості: когнітивним, комунікативно-технологічним і конотативним);

– *удосконалено* дидактичне забезпечення процесу цілеспрямованого формування цифрової компетентності студентів філологічних спеціальностей у фаховій підготовці на базі вільного програмного забезпечення (матрицю цільових орієнтирів філолога, принципи відбору змісту освіти та організації освітнього процесу студентів філологічних спеціальностей, дидактичні механізми активації інтерактивних методів навчання філологів, очікувані результати).

Практична значущість дослідження полягає в практичному впровадженні окремих компонентів дидактичної функційно-структурної системи формування цифрової компетентності студентів філологічних спеціальностей в освітній процес закладів вищої освіти, де здійснюється підготовка майбутніх філологів; створенні визначеної сукупності дидактичних умов формування цифрової компетентності студентів філологічних спеціальностей в освітньому процесі закладів вищої освіти; розробленні програми факультативного курсу «Інформаційно-комунікаційні технології у філології» та дидактико-методичного супроводу його реалізації в освітньому процесі для інтенсифікації фахової підготовки студентів філологічних спеціальностей. Матеріали наукових статей,

дисертації, розділу колективної монографії можуть бути використані в підготовці студентів філологічних спеціальностей у закладах вищої освіти України; під час укладання навчальних програм, підручників, навчальних посібників, методичних вказівок і рекомендацій для студентів філологічних спеціальностей.

У **вступі** обґрунтовано актуальність та вибір теми дослідження; визначено суперечності, об'єкт, предмет, мету, завдання, гіпотезу і методи дослідження; окреслено наукову новизну та практичне значення одержаних результатів; висвітлено апробацію та впровадження результатів дослідження; визначено особистий внесок здобувача; подано структуру й обсяг дисертаційної праці.

У першому розділі **«ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ ФІЛОЛОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ»** здійснено аналіз стану розроблення проблеми формування цифрової компетентності студентів філологічних спеціальностей на теоретико-методологічному рівні; визначено сутність поняття, зміст і структуру цифрової компетентності студентів філологічних спеціальностей; розроблено структуру цифрової компетентності студентів філологічних спеціальностей, котра складається з мотиваційно-професійної, когнітивно-діджитальної, інструментально-діджитальної та рефлексійно-діджитальної конструктивних компонент.

У другому розділі дисертаційної праці **«ОБҐРУНТУВАННЯ МОДЕЛІ ДИДАКТИЧНОЇ ФУНКЦІЙНО-СТРУКТУРНОЇ СИСТЕМИ ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ ФІЛОЛОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ»** уточнено зміст і сутність поняття «дидактичні умови»; запропоновано авторське визначення поняття «дидактичні умови формування цифрової компетентності студентів філологічних спеціальностей»; визначено й теоретично обґрунтовано сукупність дидактичних умов як основу для розроблення й теоретичного обґрунтування моделі дидактичної функційно-структурної системи формування цифрової компетентності студентів філологічних спеціальностей; узагальнено підходи до розуміння сутності поняття «дидактична система»; розроблено модель

дидактичної функційно-структурної системи формування цифрової компетентності студентів філологічних спеціальностей.

У третьому розділі – **«ДОСЛІДНО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА АПРОБАЦІЯ АВТОРСЬКОЇ МОДЕЛІ ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ ФІЛОЛОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ»** – досліджено сучасний стан фахової підготовки студентів філологічних спеціальностей; оцінено результативність дослідно-експериментальної роботи щодо імплементації авторської моделі дидактичної системи в освітній процес закладів вищої освіти.

Ключові слова: дидактичні засади, дидактична система, модель дидактичної функційно-структурної системи формування цифрової компетентності студентів філологічних спеціальностей, сукупність дидактичних умов, соціальна рефлексія студентів філологічних спеціальностей, цифрова компетентність, інформаційна компетентність, цифрова компетентність студентів філологічних спеціальностей, професійна компетентність.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, у яких опубліковано основні результати дисертації

Статті в наукових фахових виданнях України

1. Сухомлин О. А. Цифрова компетентність здобувачів вищої філологічної освіти в умовах сучасних запитів суспільства: ціннісний аспект. *Молодь і ринок*. 2022. №2 (200). С. 170–176. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2022.256055>.

2. Сухомлин О. А. Digital humanities: цифрова ера у гуманітаристиці. *Молодь і ринок*. 2020. №3–4 (182–183). С. 157–161. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2020.216808>.

3. Сухомлин О. А. Формування системи мотивації підвищення цифрової грамотності для навчання протягом життя. *Молодь і ринок*. 2021. № 7–8 (193–194). С. 141–145. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2021.242620>.

Публікації в наукових виданнях іноземних держав та у виданнях, які включено до міжнародних наукометричних баз

4. Сухомлин О. А. Особливості організації освітнього процесу студентів філологічних спеціальностей на засадах реалізації компетентнісного підходу. *Молодий вчений*. 2020. № 2 (78). С. 454–458. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2020-2-78-96>.

5. Сухомлин О. А. Формування цифрової компетентності у студентів філологічних спеціальностей як психолого-педагогічна проблема. *Молодий вчений*. 2019. № 8 (72). С. 255–259. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-8-72-54>.

Публікації, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

6. Малихін О. В., Сухомлин О. А. Розвиток цифрової компетентності філологів: виклики сучасності. *Priority directions of science and technology development* : тези доп. учасників VII Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 21–23 берез. 2021 р. / SPC “Sci-conf.com.ua”. Київ, 2021. С. 699–703.

7. Сухомлин О. А. Основи порівняльного дослідження шкільних систем освіти. *Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта – 2021: інновації в освіті в контексті європеїзації та глобалізації* : матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 27–28 трав. 2021 р. / Інститут педагогіки НАПН України. Київ, 2021. С. 99–101. DOI: <https://doi.org/10.32405/978-966-97763-9-6-2021-99-101>.

8. Сухомлин О. А. Формування цифрової грамотності у студентів. *Innovations and prospects of world science* : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф., м. Ванкувер, 1–3 груд. 2021 р. / Perfect Publishing. Ванкувер, 2021. С. 669–672.

9. Сухомлин О. А. Формування цифрової компетентності викладачів закладів вищої освіти. *Topical issues of modern science, society and education* : матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф., м. Харків, 28–30 лист. 2021 р. / SPC “Sci-conf.com.ua”. Харків, 2021. С. 1049–1052.

Публікації, які додатково відображають наукові результати дисертації

10. Сухомлин О. А. Застосування інформаційних технологій у професійній підготовці майбутніх перекладачів. *Педагогіка і психологія постмодернізму: цінності, компетентності, діджиталізація* : колективна монографія / за наук.

ред. проф. Г. Цветкової. Aenzen : Heilberg IT Solutions UG (haftungsbeschränkt)
InterGINGVerlag, 2021. С. 476–497.

ABSTRACT

Sykhomlyn O. A. Didactic foundations of forming digital competence among students of philological specialties – Qualifying research paper retaining manuscript rights.

A thesis submitted for the degree of Doctor of Philosophy in the specialty 011 Educational, Pedagogical Sciences. – Institute of Pedagogy of National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Kyiv, 2023.

Research topicality. The need for the targeted formation and development of key competences for lifelong learning in compliance with the Recommendations of the European Parliament and the Council of the EU (2018) considered in the context of reforming the education system in Ukraine in general and higher education in art and humanities in particular, is the main reason for rethinking approaches to the professional training of students of philological specialties. The modernization and intensive updating of information technologies (including digital technologies) and the availability of a variety of information flows make it impossible for a modern philologist to work without an adequate level of digital competence, which necessitates confident mastery of the skills of using digital technologies for learning and further professional activity. As for today, a present-day specialist in the field of philology has a wide functional field of activity and, as a result, a variety of professionally oriented tasks in the field of humanities. The qualitative realization of these tasks depends on the level of training of students of philological specialties in higher education institutions, which is based on the leading provisions of the competence approach. The organization of educational activities on the basis of a competence-based approach provides for the effective orientation of the educational process and contributes to the effective transformation of students of philological specialties into highly competent specialists capable and ready for creative transformational activities, the creation of various types of educational and scientific content, self-analysis and self-development. The digitalization of all spheres of activity in Ukraine requires a corresponding modernization of the education system in general and the higher education system in particular, aimed at training specialists who are able to freely use a wide range of digital

technologies for acquiring new knowledge, skills and abilities for lifelong learning, as well as for successful employment and career growth.

One of the key competences for lifelong learning that should be developed among philologists of a new generation is digital competence, which is based on logical thinking, the ability to manage information in the digital space and use digital tools in personal life and professional activities. In a number of Laws of Ukraine: “On Education” (2017), “On Complete General Secondary Education” (2020), “On Higher Education” (2014); in other regulatory documents, namely: in the Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine “On Approval of the Concept of Digital Competence Development and Approval of the Action Plan for its Implementation” (2021); as well as in documents developed by the Ministry of Digital Transformation of Ukraine: “Conceptual and Reference Framework for the Digital Competence of Pedagogical and Scientific and Pedagogical Workers: Draft” (2021), “Description of the Digital Competence Framework for Citizens of Ukraine” (2021) – the need to improve the quality of training of students in general and higher education students in particular is emphasized, namely, to develop digital skills, digital literacy and digital competence based on the main provisions of the competence-based approach for the effective development of all spheres of political, economic, social and cultural life of humanity in the context of its rapid digitalization.

Peculiarities of the implementation of the leading provisions of the competence-based approach in the educational process of educational institutions of different levels are revealed in the scientific works by S. Alieksieieva, N. Aristova, N. Bibik, M. Burda, O. Horoshkina, O. Dubaseniuk, M. Yevtukh, L. Kalinina, V. Kremen, O. Lokshyna, V. Lugovyi, O. Liashenko, I. Malafiik, O. Malykhin, Y. Malyovanyi, T. Opaliuk, I. Osadchenko, O. Savchenko, P. Saukh, S. Sysoieva, O. Topuzov, V. Chaika.

The problem of forming and developing various competences of students of pedagogical specialties was considered in their scientific works by: S. Alieksieieva, N. Aristova, V. Hryneva, M. Hryneva, Ya. Kodliuk, O. Lavrentieva, O. Malykhin, I. Osadchenko, S. Sysoieva, O. Topuzov, V. Chaika.

The problem of improving the professional training of students of humanitarian specialties in general and philological specialties in particular is considered in the works by N. Aristova, Yu. Baranova, T. Vyhranka, L. Havrilova, T. Hryhorenko, O. Herasymova, I. Hrytsenko, I. Dorokhina, S. Dotsenko, N. Yevtushenko, N. Zarichanska, M. Ikonnikova, O. Ishutina, O. Kvitka, A. Kinal, V. Koval, O. Kopus, O. Malykhin, M. Maloivan, S. Melikova, M. Mozar, O. Osova, S. Ostapenko, A. Pevse, Z. Pidruchna, R. Popov, I. Pshenychna, I. Sinyahovska, T. Sobchenko, H. Udovichenko, S. Shekhavtsova, M. Shmyr.

Some aspects of forming digital competence among teachers, including teachers of philology, are presented in the studies of N. Baboval, N. Bakhmat, I. Vorotnykova, T. Hryhorenko, H. Degtyareva, O. Zhernovnykova, L. Kalinina, L. Kartashova, A. Kovtun, M. Korduban, O. Malykhin, O. Nalyvaiko, N. Nalyvaiko, L. Peretyaga, I. Plish, A. Samko, O. Topuzov.

Based on the results of the study of the works of Ukrainian and foreign scholars, it was found out that the problem of forming the digital competence of students of philological specialties, as a complex problem, has not been the subject of separate special studies. The need to study and solve this problem, its relevance is due to the existing contradictions between:

- modern requirements for the organization of the educational process of students of philological specialties, declared at the state level, and the insufficient validity of the conceptual, didactic and methodological foundations for forming digital competence of students;

- the needs of society for future specialists in the field of philology with a high level of digital competence and the real state of training of students of philological specialties;

- the didactic potential of modern education aimed at forming digital competence among students of philological specialties in the educational environment and the lack of certain well-founded didactic conditions, the creation of which will contribute to the effectiveness of this process.

Thus, the relevance and insufficient development of the theory and practice of improving the professional training of students of philological specialties in higher education institutions of Ukraine in the context of forming and developing their digital competence, as well as the need to eliminate the identified contradictions, led to the choice of the topic of the dissertation “**Didactic foundations of forming the digital competence of students of philological specialties**”.

The **aim of the study** is to develop and substantiate a model of a didactic functional and structural system of forming digital competence among students of philological specialties based on the creation of an appropriate set of didactic conditions.

Achieving the goal required solving the following **tasks**:

1. Based on the study of the regulatory framework and scientific sources on pedagogy and psychology, to carry out a psychological and pedagogical analysis of the state of development of the problem of forming digital competence among students of philological specialties at the theoretical and methodological level.
2. To define the essence of the concept, content and structure of digital competence of students of philological specialties.
3. To identify a set of didactic conditions and determine the criteria, indicators and levels of digital competence of students of philological specialties.
4. To theoretically substantiate the model of the didactic functional and structural system of forming digital competence among students of philological specialties in higher education institutions.
5. To evaluate the effectiveness of the experimental work on the implementation of the author's model of the didactic system in the educational process of higher education institutions.

The object of research: the educational process of students of philological specialties.

The subject of the study: a model of a didactic functional and structural system and a corresponding set of didactic conditions for forming digital competence among students of philological specialties.

The hypothesis of the study is the assumption that the implementation of the author's model of the didactic functional and structural system based on the creation of an appropriate set of didactic conditions will make it possible to increase the efficiency of forming and developing digital competence among students of philological specialties in the information and educational environment of a higher education institution on the basis of a competence-based approach.

The scientific novelty of the obtained results is that:

- for the first time, the model of the didactic functional and structural system of forming digital competence among students of philological specialties, which contains functional and structural constructive blocks: organizational-methodological, motivational-professional, cognitive-instrumental and reflexive-digital is developed and substantiated; the structure of digital competence of students of philological specialties, which consists of motivational-professional, cognitive-digital, instrumental-digital and reflexive-digital constructive components, is developed; a set of didactic conditions is identified, whose creation is the fundamental basis for the development and theoretical substantiation of the model of the didactic functional and structural system of forming digital competence among students of philological specialties: creation of a psychological and didactic IT-environment for professional training of students of philological specialties on the basis of contamination of the leading provisions of person-oriented, activity-based and competence-based approaches (as a leading one); activation of the value and professional basis for the formation of integral, general and subject-matter competences of future philologists; information determination of the content of professional philological training through the use of innovative interactive forms of organization, technologies, methods and means of learning in the process of professional training of students of philological specialties; ensuring reflection on the ability and readiness to use constantly updated information and communicative technologies in professional philological activities (as subcontractors);

- the content and essence of the concepts of “didactic conditions of forming digital competence among students of philological specialties”, “digital competence of students of philological specialties”, “model of didactic functional and structural system

of forming digital competence among students of philological specialties” are specified; criteria, indicators and levels of digital competence of students of philological specialties are clarified; psychological and pedagogical requirements for activating the formation and development of a philologist’s professional competence on the basis of contamination of the leading provisions of person-oriented, activity-based and competence-based approaches (parametric requirements are determined by the types of activities of a philologist: orientation, imitation, translation, organizational, procedural and reflection, and personality components: cognitive, communicative, technological and connotative);

- didactic support of the process of targeted formation of digital competence among students of philological specialties in professional training based on free software (matrix of target orientations of a philologist, principles of selection of educational content and organization of the educational process of students of philological specialties, didactic mechanisms for activating interactive methods of teaching philologists, expected results) is improved.

The practical significance of the study lies in the practical implementation of individual components of the didactic functional and structural system of forming digital competence among students of philological specialties in the educational process of higher education institutions where future philologists are trained; creation of a certain set of didactic conditions of forming digital competence among students of philological specialties in the educational process of higher education institutions; development of the program of the optional course “Information and Communication Technologies in Philology” and didactic and methodological support for its implementation in the educational process to intensify the professional training of students of philological specialties. The materials of scientific papers, dissertations, and chapters of a collective monograph can be used in the training of students of philological specialties in higher education institutions of Ukraine; in the preparation of curricula, textbooks, manuals, guidelines, and recommendations for students of philological specialties.

The **introduction** substantiates the relevance and choice of the research topic; identifies the contradictions, object, subject, purpose, objectives, hypothesis, and research methods; outlines the scientific novelty and practical significance of the results; highlights the testing and implementation of the research results; identifies the personal contribution of the applicant; presents the structure and scope of the dissertation.

In the first chapter – “THEORETICAL BASIS OF FORMING DIGITAL COMPETENCE AMONG STUDENTS OF PHILOLOGICAL SPECIALTIES” – the author analyzes the state of development of the problem of forming digital competence among students of philological specialties at the theoretical and methodological level; defines the essence of the concept, content and structure of digital competence of students of philological specialties; develops the structure of digital competence of students of philological specialties, which consists of motivational and professional, cognitive and digital, instrumental and digital, and reflective and digital constructive components.

In the second chapter of the dissertation – “RATIONALE FOR THE MODEL OF THE DIDACTIC FUNCTIONAL AND STRUCTURAL SYSTEM OF FORMING DIGITAL COMPETENCE AMONG STUDENTS OF PHILOLOGICAL SPECIALITIES” – the content and essence of the concept of “didactic conditions” are clarified; the author’s definition of the concept of “didactic conditions for the formation of digital competence of students of philological specialties” is proposed; a set of didactic conditions as a basis for the development and theoretical substantiation of the model of the didactic functional and structural system of forming digital competence of students of philological specialties is defined and theoretically substantiated; approaches to understanding the essence of the concept of “didactic system” are generalized; a model of the didactic functional and structural system of forming digital competence of students of philological specialties is developed.

The third chapter – “RESEARCH AND EXPERIMENTAL APPROVAL OF THE AUTHOR’S MODEL OF FORMING DIGITAL COMPETENCE AMONG STUDENTS OF PHILOLOGICAL SPECIALITIES” – the current state of professional

training of students of philological specialties is examined; the effectiveness of research and experimental work on the implementation of the author's model of the didactic system in the educational process of higher education institution is evaluated.

Key words: didactic principles, didactic system, model of didactic functional and structural system of forming digital competence among students of philological specialties, a set of didactic conditions, social reflection of students of philological specialties, digital competence, information competence, digital competence of students of philological specialties, professional competence.

LIST OF ARTICLES PUBLISHED ON THE THESIS

Scientific articles, in which the main scientific research results are published

Articles in scientific professional journals of Ukraine

1. Sukhomlyn O. A. Tsyfrova kompetentnist zdobuvachiv vyshchoi filolohichnoi osvity v umovakh suchasnykh zapytyv suspilstva: tsinnisnyi aspekt [Digital Competence of Higher Philology Education Applicants in the Context of Modern Society's Demands: The Value-Based Aspect]. *Molod i rynok*. 2022. № 2 (200). S. 170–176. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2022.256055>.

2. Sukhomlyn O. A. Digital humanities: tsyfrova era u humanitarystytsi [Digital humanities: in digital era of humanities]. *Molod i rynok*. 2020. № 3–4 (182–183). S. 157–161. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2020.2168083>.

3. Sukhomlyn O. A. Formuvannia systemy motyvatsii pidvyshchennia tsyfrovoi hramotnosti dlia navchannia protiahom zhyttia [Creating a system of motivation to improve digital literacy for lifelong learning]. *Molod i rynok*. 2021. № 7–8 (193–194). S. 141–145. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2021.242620>.

Publications in scientific journals of foreign countries and in journals included in international scientific and metric databases

4. Sukhomlyn O. A. Osoblyvosti orhanizatsii osvitnoho protsesu studentiv filolohichnykh spetsialnostei na zasadakh realizatsii kompetentnisnoho pidkhotu [Peculiarities of organizing the educational process of students of philological

specialties on the basis of the competence approach]. *Molodyi vchenyi*. 2020. № 2 (78). S. 454–458. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2020-2-78-96>.

5. Sukhomlyn O. A. Formuvannia tsyfrovoy kompetentnosti u studentiv filolohichnykh spetsialnostei yak psykholoho-pedahohichna problema [Formation of Digital Competence for Students of Philology as a Psychological-Pedagogical Problem]. *Molodyi vchenyi*. 2019. № 8 (72). S. 255–259. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-8-72-54>.

Publications certifying the approbation of the thesis materials

6. Malykhin O. V., Sukhomlyn O. A. Rozvytok tsyfrovoy kompetentnosti filolohiv: vyklyky suchasnosti [Development of Digital Competence of Philologists: Challenges of Today]. *Priority directions of science and technology development : tezy dop. uchasnykiv VII Mizhnar. nauk.-prakt. konf., m. Kyiv, 21–23 berez. 2021 r. / SPC “Sci-conf.com.ua”*. Kyiv, 2021. S. 699–703.

7. Sukhomlyn O. A. Osnovy porivnialnoho doslidzhennia shkilnykh system osvity [Basics of Comparative Study of School Education Systems]. *Pedahohichna komparatyvistyka i mizhnarodna osvita – 2021: innovatsii v osviti v konteksti yevropeizatsii ta hlobalizatsii : materialy V Mizhnar. nauk.-prakt. konf., m. Kyiv, 27–28 trav. 2021 r. / Instytut pedahohiky NAPN Ukrainy. Kyiv, 2021. S. 99–101. DOI: <https://doi.org/10.32405/978-966-97763-9-6-2021-99-101>*.

8. Sukhomlyn O. A. Formuvannia tsyfrovoy hramotnosti u studentiv [Developing digital Literacy Among Students]. *Innovations and prospects of world science: materialy IV Mizhnar. nauk.-prakt. konf., m. Vankuver, 1–3 hrud. 2021 r. / Perfect Publishing. Vankuver, 2021. S. 669–672*.

9. Sukhomlyn O. A. Formuvannia tsyfrovoy kompetentnosti vykladachiv zakladiv vyshchoi osvity [Formation of digital competence of teachers of higher education institutions]. *Topical issues of modern science, society and education : materialy V Mizhnar. nauk.-prakt. konf., m. Kharkiv, 28–30 lyst. 2021 r. / SPC “Sci-conf.com.ua”*. Kharkiv, 2021. S. 1049–1052.

Publications which additionally demonstrate the results of scientific research

10. Sukhomlyn O. A. Zastosuvannia informatsiinykh tekhnolohii u profesiinii pidhotovtsi maibutnikh perekladachiv [Application of Information Technologies in the Professional Training of Future Translators]. Pedahohika i psykholohiia postmodernizmu: tsinnosti, kompetentnosti, didzhytalizatsiia : kolektyvna monohrafiia / za nauk. red. prof. H. Tsvietkovoï. Aerzen : Heilberg IT Solutions UG (haftungsbeschränkt) InterGINGVerlag, 2021. S. 476–497.